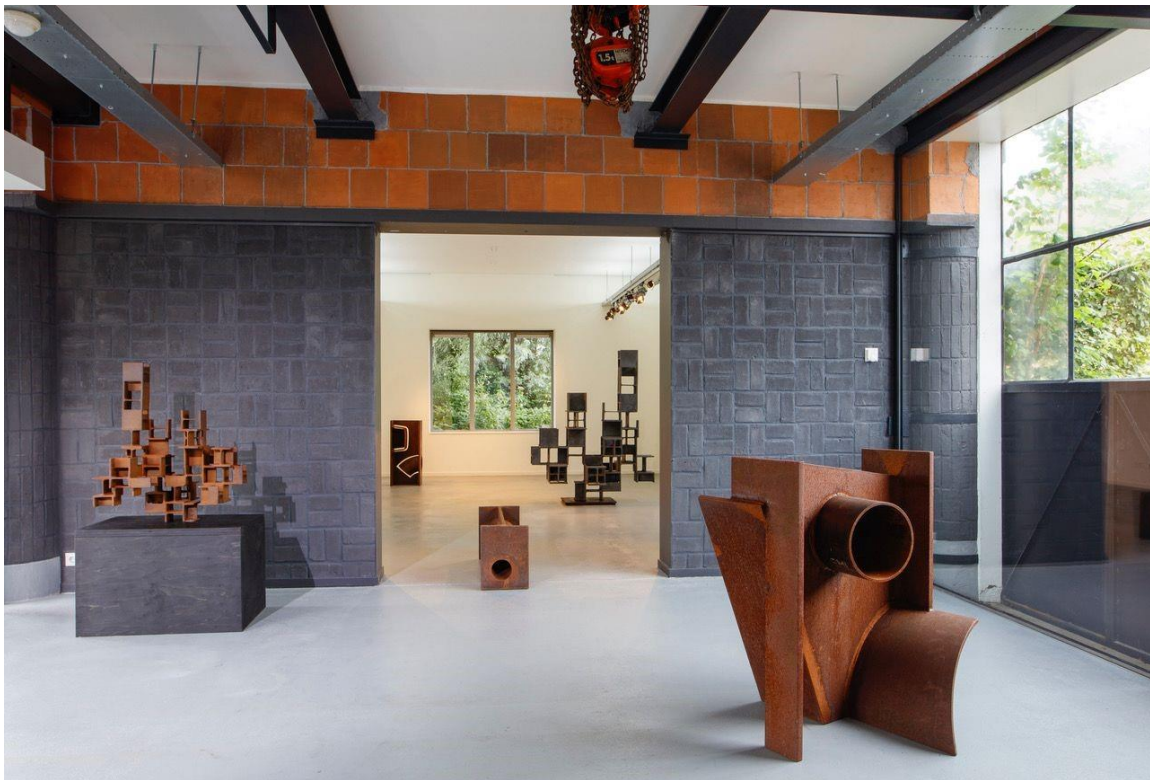

Stichting André Volten

Jaarverslag 2021

Tentoonstelling Kuijer / Volten 2021 in Atelier Volten, Foto: Rob Versluys

Inhoud

1. Inleiding: <i>good governance</i> in tijden van COVID.....	3
2. 'Volten moet gezien worden en ervaren', onze missie en ambities in uitvoering.....	4
a) Tentoonstelling H-balk sculpturen van Ruud Kuijer en André Volten.....	4
b) Atelier Volten: een vitale plek in Noord.....	6
c) Poortgebouw: een onderscheidend en uniek monument	7
d) Onderhoud, restauratie kunstwerken	8
e) Verwerving en verkoop kunstwerken Volten	8
f) Zorg voor kunstwerken Volten in de openbare ruimte	9
g) SAV als organisatie in control.....	10
3. Partners 2021.....	11
Bijlage 1	12

1. Inleiding: *good governance* in tijden van COVID

Ook in het jaar 2021 heeft het bestuur van SAV zich gericht op haar kerntaak: het in stand houden en het voor het publiek toegankelijk maken van de kunstwerken en de werkplek van de beeldhouwer André Volten. Wij doen dit onder meer door het beheer, behoud en exposeren van zijn werk. Ook het verzorgen van publicaties, digitaliseren van het oeuvre, het in stand houden en openstellen van Atelier Volten in Amsterdam-Noord behoort tot de taak van de stichting.

Wij laten ons hierbij inspireren door de *Governance Code Cultuur*. Wij werken aan het behoud van een integere en open cultuur. Daarbij vermijden we belangenverstremming en gaan we op een transparante en zorgvuldige wijze om met eventuele tegenstrijdige belangen. We hebben een scherp oog voor een goede balans in de samenstelling van het bestuur wat betreft leeftijd, ervaring, geslacht en maatschappelijke achtergrond van de individuele leden. De bestuursleden verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd.

In het kader van de versterking van onze *good governance* hebben we in dit verslagjaar de volgende werkzaamheden verricht:

- We hebben middels een open proces de werving van twee nieuwe bestuursleden in gang gezet. Bij het benaderen en selecteren van kandidaat-bestuursleden zijn bovenstaande uitgangspunten richtinggevend.
- In het kader van de tentoonstelling Kuijer / Volten (zie paragraaf 2) hebben we ons vrijwilligersnetwerk ge(re)activeerd. Daarbij streven we ernaar een integere en open cultuur te waarborgen, opdat ook de vrijwilligers zich welkom en thuis voelen.
- Bij het verstrekken van projectopdrachten aan zzp'ers zorgen we ervoor dat er geen belangenverstremming en belangenconflicten ontstaan.

Ondanks de COVID pandemie is het bestuur erin geslaagd publieksgerichte activiteiten te organiseren. Vanzelfsprekend hebben we hierbij de regels in acht genomen die de autoriteiten hebben opgelegd. Daarnaast heeft het bestuur veel energie gestoken in een aantal strategische thema's die betekenisvol zijn voor de toekomst van de stichting; ook dat is een uitdrukking van het belang dat wij hechten aan *good governance*.

2. 'Volten moet worden gezien en ervaren', onze missie en ambities in uitvoering

Stichting André Volten heeft als opdracht het werk van André Volten bekend te maken en te laten zien aan zoveel mogelijk groepen in de samenleving. Allengs ontwikkelt Atelier Volten, de plek waar Volten vijftig jaar woonde en werkte, zich tot een plek midden in de stedelijke gemeenschap van Amsterdam Noord. Tegelijkertijd is Atelier Volten de uitvalsbasis om het werk via tentoonstellingen, sociale media en publicaties verder bekend te maken. In 2021 heeft het bestuur hard gewerkt aan het motto 'Volten moet worden gezien en ervaren', zo blijkt uit onderstaand overzicht.

a) *Tentoonstelling H-balk sculpturen van Ruud Kuijer en André Volten*

Van 23 september t/m 15 december 2021 was in Atelier Volten de tentoonstelling 'H-balk sculpturen van Kuijer / Volten' te zien. De tentoonstelling stond oorspronkelijk gepland tot 23 januari 2022, maar door de lockdown moest het Atelier helaas vanaf 19 december 2021 de deuren sluiten.

André Volten (1925-2002) en Ruud Kuijer (1959) zijn twee kunstenaars die internationale faam genieten door hun grote objecten in de openbare ruimte die in vele steden en landschappen zijn te bewonderen. Hoewel deze kunstenaars behoren tot verschillende generaties zijn ze allebei gefascineerd door wat industriële materialen en technieken kunnen bijdragen aan abstracte verbeelding. De H-balk is het verbindende element in hun werk.

De Amsterdamse kunstenaar André Volten maakte begin jaren '60 zijn eerste werken in ijzer op de NDSM-werf in Amsterdam-Noord. In de periode 1961-1970 speelt de H-balk een belangrijke rol in het werk van Volten. De tegenstelling horizontaal-verticaal die in de H-balk aanwezig is, was voor hem een reden fragmenten hiervan te gebruiken voor zijn vrijstaande sculpturen. In het werk van de Utrechter Ruud Kuijer is een H-balk uit één stuk het uitgangspunt. Door de H-balk te openen doorbreekt hij de symmetrie van het blok waardoor een vrijstaande, drie-dimensionale sculptuur ontstaat. De H-balk staat in de traditie van *form follows function* en beoogt met een minimum aan staal een maximale constructieve sterkte te bereiken. De H-balk bestaat al meer dan 150 jaar en heeft in grote mate bijgedragen aan de verwerkelijking van het moderne architectonische ideaal licht, lucht en ruimte. Ook beeldhouwers hebben in de 20e eeuw de essentiële kwaliteiten van de H-balk herkend en de mogelijkheden ervan benut voor hun abstracte sculptuur.

De tentoonstelling in Atelier Volten werd samengesteld door Ruud Kuijer en Trude Hooykaas, adviseur van het bestuur van SAV en deskundige op het gebied van het werk van André Volten.

Opening tentoonstelling Kuijer / Volten door Ruud Kuijer en Trude Hooykaas, Foto: SAV

Ondanks de vroegtijdige sluiting vanwege de lockdown is de tentoonstelling een groot succes geworden, wat met de volgende resultaten kan worden onderbouwd:

Resultaten tentoonstelling Kuijer-Volten

Looptijd: 12 weken (in plaats van de geplande 17 weken).

Openingstijden: vrijdag, zaterdag en zondag, 13 – 17 uur.

Bezoekers:

- ✓ Aantal betalende bezoekers: 285.
- ✓ Overige, niet betalende bezoekers: circa 75.
- ✓ De bezoekers kregen een inleiding over de tentoonstelling en de geschiedenis van het Poortgebouw. De bezoekers waren verrast door de rijke historie van het gebouw en de bijzondere collectie van Volten, in het bijzonder van de vele tafel- en schaalmodellen van zijn hand.
- ✓ Uit de vele gesprekken met bezoekers is gebleken dat André Volten nog leeft bij een groot aantal mensen. Er blijkt veel materiaal over het leven en het werk van Volten aanwezig te zijn, van boeiende persoonlijke verhalen en voor de stichting onbekend beeldend werk tot belangrijke historische schriftelijke en fotografische documentatie.

Aandacht in de media:

- ✓ Landelijke media: Het Parool (3x), NRC, De Groene Amsterdammer, De Telegraaf.
- ✓ Lokale media: Noord Amsterdams Nieuwsblad, AT5 / De straten van Amsterdam, Rodi.nl, IAmsterdam.nl, Amsterdam Noord Agenda, Mandarte Meer Zien in Moderne Kunst.

Aantal vrijwilligers, vrienden en andere geïnteresseerden:

- ✓ 6 actieve vrijwilligers.
- ✓ 12 vrienden.
- ✓ 76 geïnteresseerden.

Begunstigers:

- ✓ Gemeente Amsterdam.
- ✓ Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Documentatie

Naast de speciaal voor deze tentoonstelling gemaakte catalogus, affiche en cahier met citaten is een film geproduceerd waarin Ruud Kuijer de kijker meeneemt door de tentoonstelling. Hij vertelt over het werk van Volten, zijn eigen werk en de relatie daartussen, als ook over het voormalige Atelier en Asterdorp, de historische context van het Poortgebouw. De film is te zien op www.andrevolten.nl.

Tentoonstelling Kuijer / Volten, Foto: Ivo Jeukens

b) Atelier Volten: een vitale plek in Noord

Om Atelier Volten te laten uitgroeien tot een vitale plek in Amsterdam Noord hebben we in 2021 de banden aangehaald met onze burens, partners en andere culturele en sociale instellingen, onder meer met De Locatie, LAVA, Eigen Haard en Hoorne Vastgoed. Ook hebben we ons aangesloten bij de Cultuurtafel Noord en zijn we uitgenodigd om lid te worden van de internationale community *Iconic Houses* (dit lidmaatschap gaat in per 1 januari 2022). We hebben gesprekken gevoerd over de toekomst van Noord, Buiksloterham en meer in het bijzonder over

het Aster-gebied (het gebied tussen de Asterdwarsweg, de Distelweg, de Chrysantenstraat en de Asterweg) dat de gemeente heeft bestemd met een culturele functie.

Detail interieur Atelier Volten, foto: Ivo Jeukens

c) Poortgebouw Volten: een onderscheidend en uniek monument

Het pand aan de Asterdwarsweg heeft een beladen geschiedenis als sociaal woonexperiment (Asterdorp) en als joodse school en later doorgangskamp tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het is aan de inspanningen van André Volten te danken dat het Poortgebouw is behouden en inmiddels de status heeft van een gemeentelijk monument. Een monument dat ook functioneert als fysieke bewaarplaats van het werk van Volten; op de bovenverdieping staan vele werken in schaalmodel. De benedenruimte fungeert als tentoonstellingsruimte.

In 2021 heeft het bestuur de volgende activiteiten ondernomen om de betekenis van het Poortgebouw meer zichtbaar te maken en er bovendien voor te zorgen dat de kwaliteit van het gebouw wordt verbeterd:

- Contact met de verhuurder Gemeente Amsterdam over het verrichten van klein onderhoud (o.a. lekkage regenpijp en ramen).
- In 2021 is aandacht besteed aan de planvorming en herontwikkeling van de directe omgeving van het Poortgebouw - het Aster-gebied -, met de historische plattegrond van het voormalige Asterdorp als grondslag. Onder leiding van de gemeente Amsterdam worden met alle betrokken partijen (gezamenlijk en bilateraal) gesprekken gevoerd over de nadere invulling van de culturele functie in dit gebied, waarbij de Investeringsnota richtinggevend is. Onze insteek is dat het Poortgebouw een betekenisvol monument is dat een belangrijke plaats behoort te krijgen in het stedenbouwkundig plan. In samenwerking met de partners onderzoekt de stichting wat de haalbaarheid is van *artist-in-residence*, een beeldentuin en een kunstpaviljoen. De verwachting is dat in 2022 besluitvorming zal plaatsvinden over de plannen.

d) Onderhoud, restauratie kunstwerken

In 2018 is door restauratie van beelden en archivering de basis gelegd voor het beheer en behoud van de collectie. Met de restauratie van de schilderijen is in 2020 een vervolgstap gezet. In 2021 hebben we hieraan een bescheiden vervolg kunnen geven:

- De restauratiewerkzaamheden van schilderijen is voortgezet, mede ten behoeve van de tentoonstelling 'De jonge Volten' die in 2022 gaat plaatsvinden. De restauratie in 2020 en begin 2021 vond plaats in samenwerking met studenten van de Master *Conservation and Restoration of Cultural Heritage* van de UvA. Een zestal schilderijen van André Volten moet grondig gerestaureerd worden, deze werkzaamheden worden begin 2022 opgepakt door restaurator Mireille Engel.
- Het verbeteren van de conditie en het beheer van de collectie is een voortdurend punt van aandacht.

e) Verwerving en verkoop kunstwerken Volten

Het bestuur van Stichting André Volten heeft de intentie om de kunstwerken die de stichting in eigendom heeft zoveel mogelijk te behouden. Niettemin kunnen er redenen zijn om een kunstwerk te verkopen aan een museum als dat de zichtbaarheid ervan voor een groter publiek ten goede komt. Daarom heeft het bestuur in 2020 het kunstwerk $4 : 1 = 4 \times 1$ verkocht aan het Kröller-Müller Museum, dat dit werk al lange tijd in bruikleen had.

De Stichting heeft geen financiële middelen om kunstwerken van Volten te verwerven. Wel zet het bestuur zich in om werken om-niet in bezit te krijgen. In 2021 zijn de volgende werken aan de collectie toegevoegd:

- Een werk van Volten (ringen) geschonken door de heer Van Heel. Dit werk is in bruikleen bij de Hogeschool Zeeland.
- Een tafelmodel van Volten, geschonken door mevrouw Mara Wijnalda.

1 : 4 = 4 X 1, 1986, Beeldentuin Kröller Müller Museum

f) Zorg voor kunstwerken Volten in de openbare ruimte

Het bestuur wordt regelmatig geattendeerd op het verdwijnen of verplaatsen van kunstwerken van André Volten uit de openbare ruimte dan wel op de kans dat dit aanstaande is. Zowel private eigenaren als overheden voelen niet altijd de zorgplicht die ze hebben.

In 2021 hebben we de volgende activiteiten ondernomen om de eigenaren op hun zorgplicht te wijzen en/of te adviseren:

- *Zonder titel*, 1989, ABNAMRO Foppingadreef Amsterdam.
- *De Speld (oorspronkelijke titel 'Open Zuil')*, 1982, boulevard Gemeente Vlissingen.
- *Kunstwerk Beeld André Volten, gedateerd 1976-1977, zonder titel, 4om x 4om, H. 4*, Evides Schaardijk Rotterdam.

De stichting is met de eigenaren in gesprek over het onderhoud en behoud van deze drie kunstwerken.

André Volten, zonder titel, gedateerd 1976-19, Evides Rotterdam, Foto: Marco de Nood

g) SAV als organisatie in control

Het bestuur is in 2020 aangetreden en heeft het boekjaar 2021 benut om de organisatie verder in control te krijgen. Het versterken van de financiële stabiliteit blijft een continu aandachtspunt. Naast projectgebonden subsidies kent de stichting een stabiele structurele dekking voor de vaste lasten door de jaarlijkse subsidie van het stadsdeel Amsterdam-Noord en de huurinkomsten. Voorts genereert de stichting eigen middelen dankzij een zeer beperkte verkoop van het werk van Volten (uitsluitend uit de verkoopcollectie), verkoop van boeken, giften en bescheiden toegangsgelden.

In 2021 hebben we de volgende activiteiten ontplooid gericht op het in control zijn:

- Het bestuur vergadert maandelijks; elk kwartaal staat de financiële Q-rapportage op de agenda;
- De benutting van de subsidies wordt zorgvuldig bijgehouden;
- Met de vrijwilligers zijn de banden verstevigd;
- De bestuursadministratie is geprofessionaliseerd;
- Een communicatiestrategie en diverse online middelen zijn ontwikkeld en/of vernieuwd: website, social media, nieuwsbrief en een nieuw mailingbestand van meer dan 350 adressen.

3. Partners 2021

Ruud Kuijer

Ruud Kuijer (1959) richt zich op het verkennen van nieuwe terreinen voor de abstracte beeldhouwkunst. Aanvankelijk gebruikte hij materialen als ijzer, draadeind, tapijt, touw, hout en beton. Sleutelbegrippen als staan, liggen, hangen en leunen spelen hierbij een leidende rol, om het gewicht van de afzonderlijke elementen te definiëren. In de periode 2001-2013 ontwikkelt hij een geheel eigen visie op kunst in de openbare ruimte met het project Waterwerken, dat bestaat uit zeven monumentale betonnen sculpturen aan het Amsterdam-Rijnkanaal bij Utrecht. De laatste jaren wordt het materiaal ijzer opnieuw steeds belangrijker. Kuijers werk is vertegenwoordigd in museale, bedrijfs- en privécollecties in Nederland, België, Duitsland, Spanje, de Verenigde Staten, Australië en Panama.

H-Beheer / Trude Hooykaas

De architecte Trude Hooykaas is adviseur van het bestuur van de stichting. Daarnaast is zij als een van de initiatiefnemers betrokken bij de planvorming in het Aster-gebied.

Galerie Borzo

Samen met Galerie Borzo worden gedurende een periode van drie jaar werken uit de verkoopcollectie van de stichting aan het publiek getoond en verkocht op beurzen zoals de TEFAF. De inkomsten helpen de stichting te blijven bestaan. Daarnaast wordt via deze weg afgetast wat de waarde van het werk is en hoe om te gaan met verkoop (zie onder collectie, beheer en behoud).

Master Conservation and Restoration of Cultural Heritage van de UVA

Stichting André Volten is ten behoeve van de schoonmaak en restauratie van de schilderijen van André Volten (zijn vroege werk) een samenwerking aangegaan met de masteropleiding *Conservation and Restoration of Cultural Heritage* van de Universiteit van Amsterdam. Universitair docent Sanneke Stigter en docent Evelyne Sniijders hebben in 2019 de conditie van de schilderijen beoordeeld. Studenten van de afdeling *Contemporary Art Conservation* hebben onder hun leiding de te exposeren doeken schoongemaakt en waar nodig kleine restauraties uitgevoerd. Deze niet bezoldigde werkzaamheden werden in 2020 en begin 2021 uitgevoerd in Atelier Volten. Deze unieke samenwerking is een win-win situatie: de studenten doen praktijkervaring op en de kosten voor de tentoonstelling blijven laag.

De burens

Met de burens De Locatie, LAVA, Eigen Haard en Hoorne Vastgoed heeft het bestuur regelmatig contact met oog op de planvorming van het Aster-gebied.

Bijlage 1

Samenstelling bestuur Stichting SAV

- Cees van 't Veen (voorzitter)
- Ellen Wilbrink (penningmeester)
- Cees Paardekooper (secretaris)
- Yara Cavalcanti Araujo
- Maartje de Roy van Zuydewijn
- 2 vacatures

Adviseurs

- Trude Hooykaas
- Emma van Proosdij